

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
«ЕКОНОМІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ»
(для магістрів)**

Київ - 2018

Підготовлено кандидатом економічних наук, професором кафедри економіки та управління підприємством *Новальською Н.І.*

Затверджено на засіданні кафедри економіки та управління підприємством (протокол №4 від 19 березня 2018 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту менеджменту, економіки та фінансів (протокол №3 від 19 березня 2018 р.)

Новальська Н.І. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни “Економічне планування” (для магістрів). – К.: МАУП, 2018. – 42 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, матеріал до вивчення дисципліни “Економічне планування”, методичні вказівки до виконання самостійної роботи студентами, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2018

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Планування діяльності підприємства – це самостійна наукова дисципліна, опанування якої пов'язане з вивченням особливостей управлінської діяльності в Україні, створення і розвитку бізнесу в сучасних умовах.

Програма курсу включає висвітлення теоретичних і практичних основ планування з нових ринкових позицій, ознайомлення з основними видами, методами і принципами планування на сучасних підприємствах різних форм власності. В умовах ринку, орієнтуючого кожного виробника і підприємця на отримання високих кінцевих результатів, планування набуває нових функцій. Воно покликане зараз не тільки забезпечувати процес виробництва конкурентоздатної продукції, але і сприяти при цьому досягненню повної зайнятості ресурсів, справедливому розподілу доходів і зростанню якості життя. Програма курсу передбачає характеристику найважливіших планово-економічних механізмів, що існують в ринковій системі, нормативів і показників ефективного використання обмежених виробничих ресурсів, і в першу чергу праці, капіталу і підприємницьких здібностей.

Мета вивчення дисципліни полягає у тому, щоб надати студентам теоретичні знання та практичні навички з питань планування на підприємствах в умовах функціонування ринкових відносин.

Основними завданнями дисципліни є:

- Ознайомити студентів із предметом, змістом і методами дослідження науки «планологія»;
- навчити студентів методикам і навичкам планово-економічних розрахунків при плануванні виробництва і збуту продукції, ресурсного забезпечення виробництва, зведених показників-витрат і фінансів;
- показати методи обґрунтування проектів оновлення продукції, організаційно-технічного розвитку підприємства.

Рекомендації для самостійної роботи розроблені для студентів денної та заочної форми навчання та поєднують в собі робочу програму курсу, завдання та рекомендації до виконання самостійної роботи.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

I. Успішність підготовки до практичних занять і складання іспиту значною мірою залежить від організації самостійної роботи. Ґрунтовне засвоєння програмного матеріалу потребує опрацювання кількох літературних джерел, наведених у списку рекомендованої літератури. Для здійснення самостійної роботи студентам рекомендується ознайомитись з нормативно-правовою базою та навчально-методичною літературою, перелік якої наведено в списку рекомендованої літератури, а також публікаціями періодичних видань.

Рекомендовану літературу необхідно вивчати систематично, згідно із списком і в такій послідовності:

- а) ознайомитись за навчальною програмою із змістом кожної теми;
- б) засвоїти навчальний матеріал, що відноситься до конкретної теми;
- в) дати відповідь на питання для самостійної роботи студентів з кожної теми;
- г) дати відповідь на контрольні запитання до відповідної теми;
- д) виписати всі незрозумілі питання для розгляду їх на консультації.

II. За кожною з тем курсу “Економічне планування” студент повинен виконати наступні завдання:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СИСТЕМНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЛАНУВАННЯ

Тема 1. Сутність планування і особливості його здійснення на підприємстві

Теми рефератів

1. Національні особливості планування та їхнє використання у становленні нової системи господарювання.
2. Економічна раціональність і способи її досягнення.
3. Особиста культура сучасного плановика та його освітня підготовка.
4. Економічні організації майбутнього і планування їхньої діяльності.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність планології?
2. Яку роль відіграє планування в нестійких, динамічних і невизначених ситуаціях?
3. На основі яких методичних підходів здійснюється планування?
4. Що таке раціональний вибір? За якими критеріями його можна здійснити?
5. Якими є основні філософські підходи до планування?
6. Як відбувається процес планування з погляду здійснення управлінських функцій?
7. У чому полягає концепція контролінгу та яке місце в ній надається плануванню?
8. Якими є процедури планування за умов різної визначеності зовнішнього середовища?
9. Які основні методи обчислення планових показників?
10. Які з формалізованих моделей планування і прийняття рішень є найбільш поширеними?

Література [1, 5, 8-10, 21, 23-24]

Тема 2. Система планів підприємства

Теми рефератів

1. Досвід вітчизняних підприємств у здійсненні поточного планування своєї діяльності і можливості його використання в сучасних умовах.
2. Зарубіжний досвід побудови системи поточного планування (зміст, організаційні форми).
3. Сучасні інформаційні технології та внутрішньогосподарське планування.
4. «Індустріальна динаміка» Д. Форрестера як інформаційна модель підприємства і концепція планування.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Із яких аспектів можна розглядати сутність системи планування на підприємстві?
2. Якими є основні вимоги щодо формування системи планування (як мета системи)?
3. На яких засадах формується й ефективно функціонує система планування?
4. Наскільки деталізованим має бути стратегічний план і чому?
5. Які чинники впливають на завдання поточного періоду? У чому проявляються особливості їхнього впливу?
6. Яке місце займає поточний план у комплексі планів підприємства?
7. Що є змістом поточного планування, які основні розділи поточного плану?
8. Які основні організаційні форми побудови планових органів підприємства; якою є раціональна сфера використання кожної форми?

Література [1, 5, 8-10, 21, 23-24]

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ПЛАНУВАННЯ ВИРОБНИЦТВА, ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ, РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Тема 3. Маркетингові дослідження і планування збуту продукції

Теми рефератів

1. Планування збуту продукції в системі маркетингової діяльності підприємства.
2. Методи стимулювання збуту продукції та їхня ефективність.
3. Виробничо-збутова політика підприємства за умов нестабільного зовнішнього середовища.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Яке місце займає планування збуту продукції в системі поточного планування діяльності підприємства?
2. План збуту продукції та умови його формування.

3. Які дослідження ринку використовуються для планування збуту продукції? В чому їхня суть?
4. Охарактеризуйте життєвий цикл виробів і залежність обсягів їхнього збуту від етапів циклу.
5. Які чинники впливають на збут продукції, в чому особливість дії кожного з них окремо та в комплексі?
6. Дайте загальну характеристику показників, що характеризують збут продукції. Яка методика їхнього обчислення?
7. Реклама, її значення у збільшенні збуту продукції, види реклами.
8. Як планується рекламна діяльність підприємства?

Практичне завдання

Обчисліть план збуту продукції підприємства на основі таких даних: у минулому році підприємство випустило 1000 виробів А та 3000 виробів Б; у плановому періоді збільшиться виробництво цих виробів на 10%; ціна виробів складає, відповідно, 5 та 6 тис. грн. Крім того, буде виготовлено комплектуючих виробів на суму 2500 тис. грн, з них — на 1500 тис. грн — для сторонніх замовників. Залишки нереалізованої продукції на складі становитимуть на початок планового періоду 2 млн грн, на кінець — 0,5 млн грн.

Методика розв'язку:

1. Визначити обсяг товарної продукції:
Виріб А:
Виріб Б:
Комплектуючі:
ТП:
2. Визначити плановий обсяг збуту продукції:

Література [2-5, 12, 14, 26-27, 29]

Тема 4. Виробництво продукції

Теми рефератів

1. Виробничо-збутова політика підприємства за умов нестабільного зовнішнього середовища.
2. Визначення чистої продукції на підприємстві, мета і значення цього показника.
3. Особливості формування виробничої програми підприємства в ринкових умовах.
4. План виробництва продукції, його значення і показники.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Характеристика і класифікація продукції, послуг, робіт.
2. План виробництва продукції, його показники і зв'язок із іншими розділами плану підприємства.
3. Виробнича програма, вимірники обсягу продукції.
4. Формування виробничої програми в ринкових умовах.
5. Поняття номенклатури і асортименту продукції.
6. Характеристика вартісних показників обсягу виробництва.
7. Визначення обсягів товарної, валової, чистої продукції.
8. В яких цінах розраховуються вартісні обсяги виробництва?
9. Календарний розподіл виробничої програми, мета і методи.
10. Оптимізація виробничої програми, мета і методи.
11. Визначення станів і межі нарощування обсягів виробництва, дії підприємства у зв'язку із цим.

Практичне завдання

План виробництва на рік: автомобілів — 40000 шт., моторів — 40000 шт., запасних частин — на суму 10 тис. грн, послуги виробничого характеру — 11 тис. грн, залишки незавершеного виробництва: на початок року — 150 тис. грн, очікувані на кінець року — 100 тис. грн.

Визначити:

1. Товарну продукцію:

а) у діючих цінах,

б) у незмінних цінах.

2. Валову продукцію.

Методика розв'язку:

РОЗРАХУНКИ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

№ з/ п	Номенклатура	Кількість шт.	Діючі ціни, грн		Незмінні ціни, грн.	
			на одиницю, грн	сума, тис. грн	на одиницю, грн	сума, тис. грн
1	Автомобіль					
2	Мотор					
3	Запасні частини для продажу					
4	Послуги виробничого характеру					
Усього						

Література [2-8, 11, 17, 28, 30, 36]

Тема 5. Оперативно-календарне планування

Теми рефератів

1. Роль оперативно-календарного планування та регулювання в ефективній організації виробництва.

2. Ритмічність і рівномірність виробництва. Методи їхнього визначення та галузі застосування.

3. Календарно-планові нормативи — основа планування.

4. Оперативно-календарне планування на підприємствах різних типів виробництва.

5. Оцінка якості системи оперативного-календарного планування.
 6. Автоматизовані системи оперативного управління виробництвом.
- Зарубіжний досвід оперативного управління виробництвом

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Зміст, мета і завдання оперативного-календарного планування (ОКП).
2. Етапи, рівні та органи оперативного-календарного планування, їхня характеристика та значення у забезпеченні ритмічного виробництва.
3. Рівномірність і ритмічність виробництва, поняття, значення. Економічні наслідки нерівномірної та неритмічної роботи підприємства.
4. Які основні показники рівномірного та ритмічного перебігу виробництва, методи їхнього визначення?
5. Поняття об'ємного і календарного планування, основні вихідні дані для розробки оперативного-календарного плану.
6. Одиничний тип виробництва.
 - 6.1. Особливості оперативного-календарного планування в одиничному виробництві, порядок проходження замовлення на виробництво виробів.
 - 6.2. Системи та календарно-планові розрахунки в оперативного-календарному плануванні одиничного типу виробництва.
 - 6.3. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
7. Серійний тип виробництва.
 - 7.1. Особливості та головне завдання оперативного-календарного планування у серійному виробництві.
 - 7.2. Системи оперативного-календарного планування серійного виробництва.
 - 7.3. Які розрахунки виконуються у процесі оперативного-календарного планування на підприємствах серійного типу виробництва.
 - 7.4. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки.
 - 7.5. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
8. Масовий тип виробництва.

8.1. Особливості та головне завдання оперативно-календарного планування у масовому типі виробництва.

8.2. Системи оперативно-календарного планування, що застосовуються у масовому виробництві.

8.3. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки.

8.4. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.

Практичне завдання

1. Виробнича програма випуску деталей за місяць складає 1860 штук, у тому числі в I декаді — 520 шт. Для організації рівномірного виробництва деталей розроблено подекадний план-графік.

ПЛАН -ГРАФІК НА I ДЕКАДУ МІСЯЦЯ

Показник	Робочі дні							
	1	2	3	4	5	8	9	10
Випуск продукції за планом	75	75	77	77	78	78	80	80
Фактично випущено	50	55	48	50	52	55	50	60

1. Визначити коефіцієнт рівномірності за I декаду місяця.

2. Проаналізувати вплив невиконання плану-графіка за I декаду на роботу цеху, якщо у II і III декадах цех працював відповідно до плану-графіку.

Методика розв'язку:

1. Коефіцієнт рівномірності визначається за формулою:

$$K_p = 1 - \frac{\sum O}{N},$$

де O — недовиконання плану по випуску продукції в абсолютних значеннях в окремі періоди часу.

2. Трудомісткість загального складання виробу і складання окремих частин — 387 нормо-годин. Бригада робітників — 3 чоловіка. Цех працює у дві зміни по 8 годин кожна. Коефіцієнт виконання норм складає 1,1.

Визначити тривалість виробничого циклу складання виробу в днях.

Розрахувати, як зміниться тривалість циклу, якщо складальний процес розділити на 4 операції, при цьому 1 і 3, 2 і 4 операції будуть виконуватися паралельно. Дані наведені у таблиці.

ТРУДОМІСТКІСТЬ ОПЕРАЦІЙ

Операція	Трудомісткість, нормо-годин	Кількість робочих
1	88	1
2	56	1
3	137	2
4	106	2

Методика розв'язку:

1. Визначити загальну тривалість виробничого циклу складання виробу:

2. Визначити загальну тривалість виробничого циклу і по операціях:

1 операція:

2 операція:

3 операція:

4 операція:

Загальна тривалість виробничого циклу становить:

Література [5, 8-11, 17, 21, 23-24, 28, 36]

Тема 6. Матеріально-технічне забезпечення виробництва

Теми рефератів

1. Методика оптимізації запасів сировини та матеріалів.
2. Шляхи удосконалення матеріального забезпечення підприємства.
3. Застосування електронно-обчислювальних засобів при плануванні матеріального забезпечення підприємств.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Яким чином відбувається матеріально-технічне забезпечення підприємств у ринкових умовах?
2. На які запитання підприємство отримає відповіді в процесі вивчення ринку сировини та матеріалів?
3. Які можливі методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах?
4. Як впливає розмір партії поставки матеріалів на ефективність роботи підприємства?
5. Для чого цехам установлюють ліміт використання матеріалів?

Практичне завдання

На момент укладання угоди ціна одиниці продукції становила 180 тис. гр. од. (C_0), 60% в ціні складала вартість матеріальних ресурсів (Π_M), 20% — заробітна плата (Π_3), 20% — інші елементи ціни (I). На кінець кварталу вартість матеріалів збільшилась на 10%, а середня заробітна плата зросла на 12%. Визначити ціну одиниці продукції на кінець кварталу.

Методика розв'язку:

Вартість матеріалів на кінець кварталу становитиме:

Середня заробітна плата становитиме:

Ціна одиниці продукції на кінець кварталу буде:

Змінну ціну, яка враховує інфляцію можна визначити так:

$$C = C_0 \left[\Pi_M \left(\bar{C}_1 \div \bar{C}_0 \right) + \Pi_3 \left(\bar{Z}_1 \div \bar{Z}_0 \right) + I \right],$$

де C_0 — ціна одиниці продукції на момент укладання угоди;

Π_M — питома вага в ціні продукції матеріальних ресурсів;

Π_3 — питома вага заробітної плати в ціні продукції;

\bar{C}_1 — середня ціна одиниці матеріальних ресурсів на момент поставки продукції;

\bar{C}_0 — середня ціна матеріальних ресурсів на момент укладання угоди;

\bar{z}_1 — середня заробітна плата у постачальника на момент поставки продукції;

\bar{z}_0 — середня заробітна плата у постачальника на момент укладання угоди;

I — інші елементи ціни продукції.

Література [2-8, 11, 17, 28, 30, 36]

Тема 7. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю

Теми рефератів

1. Формування виробничої програми в ринкових умовах і її обґрунтування виробничою потужністю підприємства.
2. Шляхи поліпшення використання виробничої потужності підприємства.
3. Заміщення факторів виробництва та ліквідація диспропорцій виробничих підрозділів підприємства.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що означає термін «виробнича потужність»?
2. Які фактори визначають виробничу потужність підприємства?
3. Розкрийте зміст понять: «вузьке місце», «провідна ланка», «пропускна спроможність обладнання».
4. Як обчислюється виробнича потужність в однономенклатурному масовому чи крупносерійному виробництві?
5. Дайте характеристику методики визначення виробничої потужності для умов серійного виробництва.
6. Які основні етапи обчислення виробничої потужності для умов багатноменклатурного одиничного та дрібносерійного виробництва?
7. Як проводиться обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства?

8. Які показники характеризують використання виробничої потужності, методика їхнього обчислення?

9. Охарактеризуйте основні фактори виробництва та їхню заміщеність.

Практичне завдання

1. Механічний завод виготовляє шестерні. Режим роботи цеху двозмінний, працює п'ять днів на тиждень.

ДАНІ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ

№ з/п	Показники	Верстати			
		зубо-різні	сверд-лильні	токарні	шліфу-вальні
1.	Кількість верстатів, шт.	4	3	3	1
2.	Норма часу на обробку одної шестерні за операціями, нормо-г.	2,5	2,5	1,5	0,5
3.	Середній відсоток виконання норм	110	120	120	110
4.	Витрати часу на ремонт устаткування у відсотках	7,0	5,0	6,0	7,0

Розрахункова програма річного випуску шестерень 7000 штук.

Визначити:

1. ефективний фонд часу роботи устаткування по групах;
2. пропускну спроможність устаткування кожної групи;
3. ведучу групу устаткування;
4. виробничу потужність цеху;
5. коефіцієнт завантаження устаткування.

Методика розв'язку:

Розрізняють календарний, режимний (номінальний) і ефективний (корисний) фонди часу.

Календарний фонд ($\Phi_{\text{кал.}}$) часу застосовується при розрахунках виробничої потужності підприємств із безперервним процесом виробництва (наприклад, у хімічних і металургійних виробництвах).

$$\Phi_{\text{кал.}} = 365 \cdot 24 = 8760 \cdot \left(1 - \frac{p}{100}\right), \quad (7.1)$$

де p — % часу на ремонт і технологічні зупинки устаткування;

$$\Phi_{\text{реж}} = K_{\text{зм}} (T_{\text{зм}} \cdot D_{\text{р}} - \Gamma_{\text{н}} D_{\text{п}}), \quad (7.2)$$

де $\Phi_{\text{реж}}$ — фонд режимний (години);

$T_{\text{зм}}$ — тривалість робочої зміни (години);

$D_{\text{р}}$ — кількість робочих днів у плановому періоді;

$\Gamma_{\text{н}}$ — кількість неробочих годин у передсвяткові дні;

$D_{\text{п}}$ — кількість передсвяткових днів у плановому періоді.

$K_{\text{зм}}$ — кількість змін.

$$\Phi_{\text{еф}} = \Phi_{\text{реж}} \left(1 - \frac{p}{100}\right), \quad (7.3)$$

де $\Phi_{\text{еф}}$ — ефективний корисний фонд роботи устаткування (години).

У складальних, монтажних, формувальних цехах і дільницях, у яких виробничий процес виконується на корисних виробничих площах, режимний фонд розраховується з урахуванням цієї площі за такою формулою:

$$\Phi_{\text{реж. площ}} = \Phi_{\text{реж}} \cdot S, \quad (7.4)$$

де $\Phi_{\text{реж. площ}}$ — режимний фонд робочого часу з урахуванням корисної площі цеху, дільниці, м^2 годин (квадрато-метри-години);

S — корисна виробнича площа цеху, дільниці, м^2 .

У загальному вигляді виробнича потужність (Π) провідного цеху, дільниці або групи технологічного устаткування з виготовлення однорідної продукції може бути визначена за однією з таких формул:

$$\Pi_i = \Pi_v \cdot \Phi_{\text{еф}}^* \times \text{PM}, \quad (7.5)$$

або:

$$\Pi_i = \Phi_{\text{еф}}^* \times \frac{\text{PM}}{T_p}, \quad (7.6)$$

де Π_i — потужність i -го виробничого підрозділу підприємства;

Π_v — продуктивність устаткування у відповідних одиницях виміру i -ї продукції за годину;

$\Phi_{\text{еф}}^*$ — ефективний річний фонд часу роботи одиниці устаткування (години);

PM — середньорічна кількість устаткування;

T_p — трудомісткість виготовлення одиниці продукції з урахуванням коефіцієнта виконання норм, яка визначається за такою формулою:

$$T_p = \frac{t_{\text{шт-}K_i}}{K_{\text{в.н.}}}, \quad (7.7)$$

де $t_{\text{шт-}K_i}$ — норма часу на виготовлення одиниці продукції (годин);

$K_{\text{в.н.}}$ — коефіцієнт виконання норм часу.

Інакше потужність можна визначити за такою формулою:

$$\Pi_i = \frac{\Phi_{\text{еф}}^* \cdot \text{PM} \cdot K_{\text{в.н.}}}{t_{\text{шт-}K_i}}. \quad (7.8)$$

Особлива увага повинна бути зосереджена на методиці розрахунку виробничої потужності, що залежить від характеру підприємств, цехів і рівня їхньої спеціалізації, якими визначається організаційний тип виробництва:

1. На неперервно-потоківих лініях, а також на конвейері потужність визначається за формулою:

$$\Pi = \frac{\Phi_{\text{еф}}}{r}, \quad (7.9)$$

де r — такт робочої лінії чи конвейєра.

2. В умовах потоково-масового виробництва при вузькій спеціалізації робочих місць визначається потужність групи робочих місць, які виконують дану операцію при обробці конкретної деталі, розраховується потужність за такою формулою:

$$\Pi = \frac{\Phi_{\text{еф}}^* \cdot \text{PM}}{T_p} \quad (7.10)$$

3. В умовах серійного виробництва розрахунок виробничої потужності ускладнюється тому, що за кожним робочим місцем закріплюється велика кількість деталеоперацій. Як вимірник виробничої потужності використовується типовий виріб-представник:

$$\Pi = \frac{\Phi_{\text{еф}}^* \cdot \text{PM}}{T_{\text{р. пр.}}}, \quad (7.11)$$

де $T_{\text{р. пр.}}$ — технічно розрахована норма часу на обробку комплексу деталей виробу — представника на даній групі устаткування.

4. В умовах серійного виробництва з широкою номенклатурою випуску виробів, а також у одиничному та дрібносерійному виробництвах розрахунок виробничої потужності ведеться у такій послідовності:

а) визначається трудомісткість обробки виробів і усієї виробничої програми по групах устаткування:

$$T_N = \sum_{i=1}^n \left(\frac{(t_{\text{шт-}K_i} \cdot N_i)}{K_{\text{в.н.}}} \right), \quad (7.12)$$

де T_N — трудомісткість виробничої програми (години);

б) розраховується ефективний фонд часу роботи за групами устаткування, що взаємозамінюється, тобто визначається пропускна спроможність устаткування:

$$\Pi_{\text{спр}} = \Phi_{\text{еф}}^* \cdot \text{PM}, \quad (7.13)$$

де $\Pi_{\text{спр}}$ — пропускна спроможність устаткування, станко-годин;

в) ефективний фонд часу по кожній групі устаткування ділять на трудомісткість програми по даному виду робіт і визначають коефіцієнт виробничої потужності цеху чи дільниці ($K_{\text{потуж}}$):

$$K_{\text{потуж}} = \frac{\Pi_{\text{спр}}}{T_N}, \quad (7.14)$$

г) по провідній групі устаткування встановлюють коефіцієнт виробничої потужності цеху (дільниці) і проектують заходи з розширення вузьких місць;

д) визначають потужність цеху, підприємства у натуральному вимірнику шляхом множення кількості виробів за програмою на прийнятий коефіцієнт виробничої потужності:

$$\Pi = N \cdot K_{\text{потуж}}. \quad (7.15)$$

Коефіцієнт завантаження устаткування ($K_{\text{з.у.}}$) визначається так:

$$K_{\text{з.у.}} = \frac{1}{K_{\text{потуж}}},$$

тобто

$$K_{\text{з.у.}} = \frac{T_N}{\Pi_{\text{спр}}}. \quad (7.16)$$

При $K_{\text{з.у.}} = 1$, устаткування використовується повністю; при $K_{\text{з.у.}} > 1$ — устаткування перевантажене; при $K_{\text{з.у.}} < 1$ — воно недовантажене.

Необхідно усвідомити деякі відмінності у розрахунку виробничої потужності складальних цехів.

При складанні виробу одного найменування розрахунок виробничої потужності виконується у такій послідовності:

1. Визначається кількість $\text{м}^2\text{-г}$ (квадрато-метрів-годин), на які розраховує складальний цех протягом планового періоду, за формулою (7.5);
2. Визначається кількість квадрато-метрів-годин, необхідних для складання одного виробу за такою формулою:

$$t\text{м}^2\text{г} = S_{\text{вир}} \cdot T_{\text{ц.с.}}, \quad (7.17)$$

де $t\text{м}^2\text{г}$ — кількість $\text{м}^2\text{г}$, необхідних для складання одного виробу;

$S_{\text{вир}}$ — норма площі для складання одного виробу, м^2 ;

$T_{ц.с.}$ — тривалість виробничого циклу складання виробу, год.

Норма площі для складання виробу складається з:

— площі, яку займає виріб, m^2 ;

— площі, необхідної для робочих місць складальників із урахуванням нормативних переходів навколо складального виробу (0,5—0,75 м) з кожного боку.

Цикл складання $T_{ц.с.}$ — визначається шляхом побудови циклового графіка складання.

Приблизно цикл складання може визначатися за формулою:

$$T_{ц.с.} = \frac{\sum_{i=1}^n T_{рнi}}{q}, \quad (7.18)$$

3. Визначається виробнича потужність складального цеху за формулою:

$$П = \frac{\Phi_{\text{площ}}}{tM^2 - \Gamma}. \quad (7.19)$$

Якщо за складальним цехом закріплена різна номенклатура виробів, то розрахунок виробничої потужності проводиться у такій послідовності:

1. Визначається потрібна кількість квадрато-метрів-годин для складання усіх виробів, які встановлені у виробничій програмі:

$$\sum_{i=1}^n N_i \cdot S_i \cdot T_{ц.с.i}, \quad (7.20)$$

2. Визначається коефіцієнт виробничої потужності складального цеху за формулою:

$$K_{\text{потуж}} = \frac{\Phi_{\text{площ}}}{\sum_{i=1}^n N_i \cdot S_i \cdot T_{ц.с.i}}, \quad (7.21)$$

Коефіцієнт потужності використовується для корегування кількості виробів, намічених у виробничій програмі.

Крім розрахунків по провідних цехах і дільницях, визначається технологічна спроможність виробничих ланок підприємства. Це необхідно для виявлення невідповідності виробничих потужностей окремих підрозділів

прийнятій потужності по даних провідних цехів, дільниць, а також для забезпечення технологічної пропорційності між взаємопов'язаними виробничими ланками. Відповідність потужності різних підрозділів підприємства визначається порівнянням коефіцієнтів сумісності, які розраховуються співвідношенням потужностей провідного підрозділу та інших виробничих ланок.

Проведені вище розрахунки наявної виробничої потужності підприємства дозволяють визначити обсяг випуску виробів, який буде забезпечений діючими основними фондами. Особливу увагу слід приділяти визначенню максимально можливого випуску продукції з урахуванням зміни ряду чинників, наприклад, зменшення простоїв устаткування, підвищення коефіцієнта змінності його роботи, удосконалення організації виробництва, впровадження технічних заходів та інших.

Слід розуміти, що приріст потужності за рахунок організаційно-технічних заходів, тобто внутрішньовиробничих резервів, не завжди може забезпечити випуск запланованого обсягу продукції. Тому виникає потреба у визначенні введення в дію нових (додаткових) потужностей за рахунок технічного переозброєння, реконструкції або розширення підприємства.

Розрахунки виробничої потужності використовуються для обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства, а також для складання балансу, який відбиває зміни величини потужності протягом планового періоду і характеризує вихідну потужність ($P_{\text{вих}}$).

$$P_{\text{вих}} = P_{\text{вх}} + P_{\text{зах}} + P_{\text{р}} \mp P_{\text{н}} - P_{\text{в}}, \quad (7.22)$$

де $P_{\text{вх}}$ — вхідна потужність підприємства, тобто потужність на початок планового періоду;

$P_{\text{зах}}$ — збільшення потужності впродовж планового періоду внаслідок здійснення організаційно-технічних заходів;

$P_{\text{р}}$ — нарощування виробничої потужності шляхом реконструкції або розширення підприємства;

P_H — збільшення «+» або зменшення «-» виробничої потужності у зв'язку зі змінами у номенклатурі та асортименті виготовлюваної продукції;

P_B — зменшення виробничої потужності внаслідок її вибуття, тобто виведення з експлуатації технічно застарілого та фізично спрацьованого устаткування.

РЕЗУЛЬТАТИ РОЗРАХУНКІВ

№	Групи верстатів	Кількість верстатів	Ефективний фонд часу роботи одного верстата	Пропускна спроможність верстатогодин	Трудоємність річної програми з урахуванням коефіцієнта виконання норм, верстатогодин	Коефіцієнт виробничої потужності
1	2	3	4	$5 = 4 \times 3$	6	$7 = 5 : 6$
1	Зуборізні					
2	Свердлильні					
3	Токарні					
4	Шліфувальні					

Література [2-8, 11, 17, 28, 30, 36]

Тема 8. Персонал і оплата праці

Теми рефератів

1. Методика розрахунку продуктивності праці за чинниками та можливі шляхи її удосконалення.
2. Методика розрахунку чисельності персоналу та шляхи її удосконалення.
3. Проблеми визначення колективних розцінок на одиницю продукції на дільницях, у підрозділах підприємства.
4. Визначення впливу різних техніко-економічних чинників на співвідношення темпів приросту продуктивності праці та середньої заробітної плати.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Як розрахувати чисельність працівників укрупненим методом?
2. Як визначити загальну трудомісткість виробничої програми?
3. Який порядок розрахунку балансу (бюджету) робочого часу одного робітника?
4. Як розрахувати чисельності різних категорій персоналу?
5. Як визначити додаткову потребу в чисельності працівників?
6. Як визначити продуктивність праці та який порядок розрахунку зростання продуктивності праці на підставі відносної економії чисельності за рахунок основних техніко-економічних чинників?
7. Яка методика розрахунку відносної економії чисельності по основних групах чинників?
8. Як розрахувати перехідну економію затрат праці?
9. Як укрупнено розрахувати плановий фонд оплати праці?
10. У чому зміст методики поелементного розрахунку фондів оплати праці різних категорій персоналу?
11. Як розрахувати середню заробітну плату?

Література [2-8, 11, 17, 20, 28, 30, 32, 36]

Тема 9. Виробнича інфраструктура

Теми рефератів

1. Шляхи вирішення питання забезпечення підприємств технологічним оснащенням.
2. Автоматизація планування, регулювання запасів інструменту та облік його руху.
3. Застосування електронно-обчислювальної техніки в плануванні ремонту устаткування.
4. Внутрішньозаводські проблеми управління ремонтним виробництвом та шляхи їхнього вирішення.
5. Мотивація праці робітників ремонтного виробництва.

6. Сучасні тенденції розвитку та проблеми функціонування інструментального господарства.
7. Калькулювання ремонтних робіт: проблеми та можливі варіанти їхнього вирішення.
8. Формування енергетичних балансів підприємств.
9. Формування вантажопотоків та вантажообороту.
10. Формування внутрішніх заводських цін на транспортні послуги.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. У чому полягають особливості функціонування підрозділів виробничої інфраструктури?
2. Які вихідні дані використовуються при плануванні потреби в інструментах?
3. Як обчислюється загальна трудомісткість виготовлення інструментів?
4. Які показники затверджуються інструментальному цеху?
5. Як обчислюється середньорічні обсяги робіт з ремонту устаткування?
6. Як обчислюється середньорічні обсяги робіт із технічного обслуговування?
7. Як обчислити кількість слюсарів із ремонту та технічного обслуговування устаткування?
8. Як обчислюється потреба підприємства в енергії та паливі?
9. Що є основою планування потреби в усіх видах енергії?
10. Які види робіт включаються у виробничу програму транспортного цеху?
11. Які калькуляційні одиниці застосовуються при плануванні собівартості транспортних послуг?

Література [2-8, 11, 17, 28, 30, 36]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПЛАНУВАННЯ ВИТРАТ І ФІНАНСІВ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 10. Витрати виробництва

Теми рефератів

1. Доцільність та економічне значення планування собівартості продукції.
2. Шляхи зниження собівартості продукції.
3. Шляхи скорочення загальновиробничих витрат.
4. Методика розрахунку зниження собівартості продукції за техніко-економічними факторами.
5. Методика розрахунку витрат виробництва на матеріальні ресурси, паливо, енергію.
6. Склад та методика розрахунку витрат підприємства на оплату праці.
7. Методика складання зведеного кошторису витрат на виробництво.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Які вихідні дані використовуються та які питання вирішуються при плануванні собівартості продукції?
2. У якій послідовності розробляється план собівартості продукції?
3. Які фактори впливають на рівень витрат на виробництво продукції?
4. Наведіть послідовність розрахунку зміни собівартості продукції за техніко-економічними факторами.
5. Як впливає на рівень витрат зміна обсягу виробництва?
6. Чи впливає зміна структури продукції (номенклатури) на витрати, та яким чином?
7. Із чого складається собівартість реалізованої продукції?
8. Які витрати включаються до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)?
9. Які витрати включаються до калькуляційної статті «загальновиробничі витрати»?

10. Із яких складових формується собівартість готової продукції та собівартість реалізованої?

11. Як визначити витрати за статтею «Прямі матеріальні витрати»?

12. У якій послідовності складається зведений кошторис витрат операційної діяльності?

Практичне завдання

У звітному періоді собівартість товарної продукції становила 450,2 млн грн, витрати на 1 грн товарної продукції — 0,89 грн.

У плановому періоді витрати на 1 грн товарної продукції повинні дорівнювати 0,85 грн. Обсяг виробництва продукції буде збільшено на 8%.

Визначити собівартість товарної продукції планового періоду.

Методика розв'язку:

1. Обсяг товарної продукції у звітному періоді розраховується таким чином:

$$ТП^{звіт} = \frac{C_{т.п.}^{звіт}}{3}$$

2. Обсяг товарної продукції планового періоду збільшився на 8% і становитиме:

$$ТП^{пл} = 1,08 \cdot ТП^{звіт}$$

3. Собівартість товарної продукції в плановому періоді становитиме:

$$C_{т.п.}^{пл} = ТП^{пл} \cdot 3^{пл}$$

Література [2-8, 11, 15-20, 22-23, 25, 28, 31-37]

Тема 11. Фінансове планування на підприємстві

Теми рефератів

1. Досягнення фінансової стабільності підприємства в умовах динамічного зовнішнього середовища.

2. Оцінка фінансово-економічної ефективності інвестицій на підприємстві.

3. Розробка фінансового плану підприємства (корпорації) в умовах розвиненої ринкової економіки.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Завдання та види фінансових планів.
2. Фінансовий план, його структура, порядок розробки.
3. Завдання і зміст оперативного фінансового планування.
4. Планування потреби у фінансових коштах.
5. Як визначається потреба в основному капіталі?
6. Планування потреби в оборотному капіталі, джерела формування оборотних коштів.
7. Методи розрахунку потреби в оборотних коштах.
8. Метод прямого розрахунку потреби в оборотних коштах.
9. Розрахунок нормативу оборотних коштів економічним методом.
10. Методи: відсотка від обсягу реалізації продукції і врахування оборотності грошей.
11. Методи планування прибутку, їхня суть і застосування.
12. Розподіл балансового і чистого прибутку.
13. Умови прибутковості підприємства, аналіз «витрати-обсяг-прибуток», його суть і застосування.
14. Показники прибутковості підприємства, їхні розрахунки.
15. Баланс підприємства, звіт про прибутки та збитки, їхня структура і використання.
16. Оцінка фінансового стану підприємства, групи оціночних показників, розрахунки показників.
17. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства за допомогою «Z-рахунку».

Практичне завдання

За наведеними даними визначте суму фінансування за рахунок зовнішніх джерел для підприємства.

Плановий обсяг продажу продукції у наступному році — 400 000 грн.

Обсяг продажу продукції у поточному році — 350 000 грн.

Відсоток чистого прибутку після виплати дивідендів до обсягу продажів — 3%.

Приріст активів, що залежать від обсягу продажів продукції, становить 80% від приросту обсягу продажу.

Приріст пасивів, що залежать від обсягу продажу, становить 40% приросту обсягу продажів.

Методика розв'язку:

Використовуємо формулу

$$\Phi_3 = \frac{A(\Delta P)}{P} - \frac{\Pi(\Delta P)}{P} - KP,$$

де Φ_3 — необхідне фінансування за рахунок зовнішніх джерел, тис. грн;

A — активи, які змінюються залежно від обсягу продажів, тис. грн;

ΔP — запланована зміна обсягу збуту за рік, тис. грн;

Π — пасиви, що змінюються залежно від обсягу продажів, тис. грн.;

K — відношення чистого прибутку після виплати дивідендів до обсягу продажів;

P — обсяг збуту в плановому році, тис. грн.

Література [2-8, 11, 15-20, 22-23, 25, 28, 31-37]

Тема 12. Оновлення продукції

Теми рефератів

1. Освоєння виробництва нової продукції: поняття, види, закономірності управління процесом.
2. Методи планування випуску нової продукції на підприємстві.

3. Методологічні основи визначення доцільності виробництва нової продукції на різних етапах її життєвого циклу.
4. Економічне обґрунтування й оцінювання ефективності нових виробів (машин, устаткування).
5. Методичні основи визначення «беззбитковості» проекту оновлення продукції.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Що таке життєвий цикл продукції, який його склад і структура?
2. Який зміст і етапи науково-технічної підготовки виробництва нової продукції?
3. Які основні завдання підготовки виробництва нової продукції у сучасних умовах господарювання?
4. Як обчислюється трудомісткість, тривалість та вартість підготовки виробництва нової продукції?
5. Яким є економічне обґрунтування освоєння нової продукції на етапі проектування?
 - а) визначте основні методичні підходи до оцінки економічної ефективності освоєння нової продукції;
 - б) як здійснюється обґрунтування оптимального варіанта технологічного процесу та визначення критичної програми випуску продукції?
6. Які є закономірності зміни трудомісткості виготовлення одиниці виробу? Що таке «криві освоєння»?
7. Які особливості побудови графіків зміни собівартості, якщо «криві освоєння» мають різні характеристики?
8. Які особливості складання кошторису витрат на підготовку виробництва нової продукції?
9. Як здійснюється обчислення трудомісткості окремих циклів робіт та тривалості етапів технічної підготовки виробництва нового виробу?

10. а) Як проводиться визначення тривалості робіт, термінів настання подій, напруженості виконання окремих процесів і робіт у сітьовому плануванні підготовки виробництва та освоєння нових виробів?

б) Що таке критичний шлях на сітьових графіках та які є види шляхів у сітьових моделях?

в) Які є критерії оптимізації сітьових моделей?

Практичне завдання

У кондитерському цеху хлібопекарного підприємства у зв'язку з переходом на новий технологічний процес змінні витрати зменшилися із 1,2 гр. од. до 0,90 гр. од., а умовно-постійні збільшилися з 1000 гр. од. до 1900 гр. од. Впровадження технологічного процесу потребує однакових капітальних витрат у порівнянні з попереднім технологічним процесом.

Необхідно розрахувати:

- а) критичну величину річного випуску продукції;
- б) технологічну собівартість річного випуску продукції.

Методика розв'язку:

Оскільки впровадження нового технологічного процесу потребує однакових капітальних витрат у порівнянні з попереднім технологічним процесом, то при розрахунку вони не враховуються та порівнюється тільки технологічна собівартість. Використаємо формулу для обчислення критичної величини річного випуску продукції:

$$N_{кр} = \frac{C_2'' - C_1''}{C_1' - C_2'}$$

де C_1 і C_2 — технологічна собівартість у першому та другому варіанті.

C' — змінні витрати на одиницю продукції;

C'' — умовно-постійні витрати за рік;

Річна величина технологічної собівартості річного випуску продукції, що досягає критичної величини, визначається за формулою:

$$C = C'N_{кр} + C''$$

Література [2-8, 11, 17, 28, 30, 36]

Тема 13. Організаційно-технічний розвиток

Теми рефератів

1. Світові тенденції інноваційного розвитку.
2. Оцінка привабливості інноваційного проекту з точки зору донора/реципієнта.
3. Напрямки інноваційного розвитку в Україні.
4. Оцінка ризикованості інноваційних проектів.
5. Ризики: сутність, види, методи оцінки.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Яка сутність техніко-економічного рівня виробництва?
2. У чому полягають завдання та які принципи планування інновацій?
3. Які основні фактори технічного рівня виробництва?
4. Охарактеризуйте співвідношення між поняттями «інновація», «технологічний розвиток», «організаційний розвиток».
5. Які основні етапи технічного й організаційного розвитку?
6. Які Вам відомі показники, що застосовуються для визначення ефективності реалізації технічно-організаційних заходів?
7. Організаційний рівень виробництва: сутність, фактори, що його визначають.
8. Які є методичні підходи до оцінки інноваційних проектів?
9. Які методи використовуються для розробки науково-технічних прогнозів?

Література [2-8, 11, 17, 28, 30, 36]

Тема 14. Бізнес-планування

Теми рефератів

1. Інформаційна база бізнес-планування в Україні: стан і тенденції розвитку.
2. Бізнес-план як перевірка доцільності здійснення підприємницької ідеї.
3. Попередження ризикованих ситуацій та методи запобігання втрат у бізнес-плануванні.
4. Діловий розвиток підприємства та його планування.

Запитання і завдання для самоконтролю

1. Чим пояснюється потреба вітчизняних підприємств у бізнес-плануванні?
2. Яка спрямованість бізнес-плану? Якими є основні різновиди бізнес-планів?
3. Які основні розділи бізнес-плану? Чи можна вважати їх уніфікованими? Що і як саме впливає на зміст і структуру бізнес-плану та на вибір методики його розробки?
4. Якою є загальна процедура складання бізнес-плану?
5. Які мета і задачі підготовки документів, що відносяться до елементів стандартного оформлення власне бізнес-плану (анотація, титульний лист тощо)?
6. Як оцінюється середовище для бізнесу?
7. Як обґрунтовується майбутній обсяг продажів із урахуванням еластичності попиту на продукцію?
8. Якою є методична основа планування обсягу виробництва продукції? Як обґрунтовується необхідне ресурсне забезпечення?
9. Як формується фінансовий план і враховуються ризики у бізнесі?

Література [1, 8, 19, 21, 23, 25]

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Виконання контрольної роботи студентами заочної форми навчання є складовою навчального процесу й активною формою самостійної роботи студентів,

Мета контрольної роботи — поглибити та систематизувати здобуті в процесі вивчення курсу теоретичні знання, сформувати вміння самостійно працювати з навчальною, спеціальною літературою, законодавчими актами та статистичними матеріалами і застосовувати теоретичні знання та набуті навички на практиці для дослідження й аналізу адміністративних процесів, що є основою менеджменту митної справи.

Варіант контрольної роботи студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. таблицю).

Перша літера прізвища студента	Номер варіанта контрольної роботи
А, Б, В	1
Г, Д, Е, Є	2
Ж, З, І	3
Й, К, Л	4
М, Н, О	5
П, Р, С	6
Т, У, Ф	7
Х, Ц, Ч	8
Ш, Щ	9
Ю, Я	10

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Сутність планування як сфери людської діяльності. Планологія.
2. Планування реклами, обґрунтування вибору рекламних засобів, ефективність реклами.
3. Методика розрахунку потужності в різних типах виробництва і складальних підрозділах.

Варіант 2

1. Альтернативний вибір у плануванні. Економічна раціональність і метараціональність.
2. Планування збуту продукції, основні показники плану та їхній розрахунок.
3. Методика розрахунків плану підвищення продуктивності праці під дією основних техніко-економічних чинників.

Варіант 3

1. Планування як функція управління підприємством.
2. Формування плану збуту продукції з урахуванням маркетингових досліджень.
3. Методика розрахунку планового фонду заробітної плати за елементами.

Варіант 4

1. Методи та інструменти планових розрахунків.
2. Виробнича програма підприємства, її зміст і структура.
3. Методика розрахунків персоналу за різними категоріями.

Варіант 5

1. Сутність системи планування на підприємстві та вимоги щодо її формування.
2. Планування обсягів виробництва продукції у вартісному вираженні. Товарна продукція, характеристика, склад, розрахунки.

3. Планування потреби в інструментах універсального та спеціального призначення.

Варіант 6

1. Різновиди планів на підприємстві: класифікаційні ознаки, групи, призначення.

2. Валова продукція, характеристика, планування залишків незавершеного виробництва.

3. Планування собівартості реалізованої продукції.

Варіант 7

1. Основні комплекси (підсистеми) планування, їхня сутнісна та змістова характеристика.

2. Реалізована і чиста продукція, характеристика і визначення в процесі планування.

3. Планування потреби у фінансових ресурсах.

Варіант 8

1. Організація розробки планів на підприємстві.

2. Оптимізація виробничої програми підприємства.

3. Планування прибутковості підприємства, визначення валового і чистого прибутку як основи прибутковості підприємства.

Варіант 9

1. Зміст і завдання оперативно-календарного планування.

2. Методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах.

3. Стадії та методи планування прибутку від операційної діяльності.

Варіант 10

1. Класифікація запасів матеріальних ресурсів.

2. Ритмічність виробництва. Методи оцінки рівня ритмічності виробництва на підприємстві.
3. Планування витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Розкрити сутність планології.
2. Роль планування в нестійких, динамічних і невизначених ситуаціях.
3. Методичні підходи здійснення планування.
4. Основні філософські підходи до планування.
5. Процес планування з погляду здійснення управлінських функцій.
6. Основні методи обчислення планових показників.
7. Основні вимоги щодо формування системи планування (як мета системи).
8. Засади формування й ефективного функціонування системи планування.
9. Деталізація стратегічного плану.
10. Місце поточного плану у комплексі планів підприємства.
11. Основні розділи поточного плану.
12. Місце планування збуту продукції в системі поточного планування діяльності підприємства.
13. План збуту продукції та умови його формування.
14. Дослідження ринку для планування збуту продукції.
15. Охарактеризуйте життєвий цикл виробів і залежність обсягів їхнього збуту від етапів циклу.
16. Дайте загальну характеристику показників, що характеризують збут продукції.
17. Реклама, її значення у збільшенні збуту продукції, види реклами.
18. Як планується рекламна діяльність підприємства?
19. Характеристика і класифікація продукції, послуг, робіт.
20. План виробництва продукції, його показники і зв'язок із іншими розділами плану підприємства.
21. Виробнича програма, вимірники обсягу продукції.
22. Формування виробничої програми в ринкових умовах.
23. Поняття номенклатури і асортименту продукції.
24. Характеристика вартісних показників обсягу виробництва.

25. Визначення обсягів товарної, валової, чистої продукції.
26. В яких цінах розраховуються вартісні обсяги виробництва?
27. Календарний розподіл виробничої програми, мета і методи.
28. Оптимізація виробничої програми, мета і методи.
29. Визначення станів і межі нарощування обсягів виробництва, дії підприємства у зв'язку із цим.
30. Зміст, мета і завдання оперативно-календарного планування (ОКП).
31. Етапи, рівні та органи оперативно-календарного планування, їхня характеристика та значення у забезпеченні ритмічного виробництва.
32. Рівномірність і ритмічність виробництва, поняття, значення. Економічні наслідки нерівномірної та неритмічної роботи підприємства.
33. Поняття об'ємного і календарного планування, основні вихідні дані для розробки оперативно-календарного плану.
34. Одиничний тип виробництва.
 - 6.1. Особливості оперативно-календарного планування в одиничному виробництві, порядок проходження замовлення на виробництво виробів.
44. Системи та календарно-планові розрахунки в оперативно-календарному плануванні одиничного типу виробництва.
 45. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
 46. Серійний тип виробництва.
 47. Особливості та головне завдання оперативно-календарного планування у серійному виробництві.
 48. Системи оперативно-календарного планування серійного виробництва.
 49. Які розрахунки виконуються у процесі оперативно-календарного планування на підприємствах серійного типу виробництва.
 50. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки.
 51. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
 52. Масовий тип виробництва.
 53. Особливості та головне завдання оперативно-календарного планування у масовому типі виробництва.

54. Системи оперативно-календарного планування, що застосовуються у масовому виробництві.
55. Календарно-планові нормативи та їхні розрахунки.
56. Розробка виробничих програм цехам і дільницям.
57. Матеріально-технічне забезпечення підприємств у ринкових умовах.
58. Можливі методи розрахунку потреби в матеріальних ресурсах.
59. Вплив розміру партії поставки матеріалів на ефективність роботи підприємства.
60. Розкрити зміст терміну «виробнича потужність».
61. Фактори виробничої потужності підприємства.
62. Розкрийте зміст понять: «вузьке місце», «провідна ланка», «пропускна спроможність обладнання».
63. Дайте характеристику методики визначення виробничої потужності для умов серійного виробництва.
64. Обґрунтування виробничої програми потужністю підприємства.
65. Показники використання виробничої потужності, методика їхнього обчислення.
66. Охарактеризуйте основні фактори виробництва та їхню заміщеність.
67. Визначення загальної трудомісткості виробничої програми.
68. Розрахунок чисельності різних категорій персоналу.
69. Визначення продуктивності праці та який порядок розрахунку зростання продуктивності праці на підставі відносної економії чисельності за рахунок основних техніко-економічних чинників.
70. Розрахунок планового фонду оплати праці.
71. Розрахунок середньої заробітної плати.
72. Обчислення середньорічних обсягів робіт із технічного обслуговування.
73. Обчислення потреба підприємства в енергії та паливі.
74. Калькуляційні одиниці при плануванні собівартості транспортних послуг.
75. Вихідні дані при плануванні собівартості продукції.
76. Послідовність розробки плану собівартості продукції.

77. Наведіть послідовність розрахунку зміни собівартості продукції за техніко-економічними факторами.
78. Завдання та види фінансових планів.
79. Фінансовий план, його структура, порядок розробки.
80. Завдання і зміст оперативного фінансового планування.
81. Формування планів оновлення продукції, їхній склад і завдання.
82. Оптимізаційні планові розрахунки оновлення продукції.
83. Планування витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції.
84. Об'ємно-календарне планування підготовки виробництва нової продукції.
85. Сітьові методи планування підготовки та освоєння виробництва нових виробів.
86. Особливості складання кошторису витрат на підготовку виробництва нової продукції.
87. Завдання та принципи планування інновацій.
88. Основні фактори технічного рівня виробництва.
89. Процедура складання бізнес-плану.
90. Формується фінансового плану і врахування ризиків у бізнесі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Бизнес-план: технологія розробки та обґрунтування: Навчальний посібник.- Вид. 2-ге, доп. / С.Ф. Покропивний, С.М.Соболь, Г.О.Швиденко, О.Г.Дерев'яно. - К.: КНЕУ, 2002. - 379 с.
2. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник/ Н.М. Бондар. - 2-ге вид., допов.. - К.: А.С.К., 2007. - 400 с.
3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів.- Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
4. Економіка промислового підприємства : навч. посіб. / О. І. Маслак, Л. Д. Воробйова. - К. : ЦУЛ, 2017. - 172 с.
5. Іванова В.В. Планування діяльності підприємства: Навч. посібник. – К.:Центр навчальної літератури, 2006. – 472 с.
6. Кривов'язюк, І. В. Економічна діагностика : навч. посіб. / І. В. Кривов'язюк. - 2-ге вид. - К. : ЦУЛ, 2017. - 456 с.
7. Кулішов, В. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посіб. / В. В. Кулішов. - 2-ге вид., перероб. і доп. - Л. : Магнолія 2006, 2016. - 208 с.
8. Організація і планування на підприємстві: Навчальний посібник для студ. вищих навчальних закладів/ Г.А. Семенов, В.К. Станчевський, М.О. Панкова. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 528 с
9. Планування діяльності підприємства: навч. посіб.: у 2 ч. — Житомир: ЖДТУ, 2003. — 580 с.
10. Тарасюк Г. Ш. Планування діяльності підприємства / Г.М. Тарасюк, Л.І. Шваб. — Житомир : ЖДТУ, 2003.— 203 с.
11. Яркіна, Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна. - К. : Ліра-К, 2015. - 498 с.

Додаткова література

12. Балабанова, Л. В. Маркетинг підприємства : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, В. В. Холод, І. В. Балабанова. - К. : ЦУЛ, 2017. - 612 с.
13. Біла, О. Г. Фінанси підприємств : навч. посіб. / О. Г. Біла, О. І. Юсипович, Т. В. Мединська. - К. : Алерта, 2016. - 186 с.
14. Гончарова СЮ. Маркетинг: навч. посіб. / СЮ. Гончарова. — Х.: Видавничий Дім "ІНЖЕК", 2003. — 140 с.
15. Гриценко, Л. Л. Фінанси підприємств : навч. посіб. / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. - Суми : Університетська книга, 2016. - 285 с.
16. Грідчіна М. В. Фінансовий менеджмент: курс лекцій. - К.: Персонал, 2015. - 268 с.
17. Економіка підприємства: підручник / за ред А.В. Шегди. — К.: Знання, 2006. — 614 с.

18. Зайцев, О. В. Основи фінансового інструментарію : підруч. / О. В. Зайцев. - К. : Ліра-К, 2016. - 406 с.
19. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. / [Ткаленко Н. В., Ремньова Л. М., Маргасова В. Г. та ін.]. - К. : Кондор, 2015. - 232 с.
20. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств-Навч посіб. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Т-во «Знання», КОО 2002. - 294 с
21. Крутякова Ю.А. Бизнес-планирование: Учеб.-практ. пособие/ Ю.А. Крутякова, С.Р. Юсупова. - М.: Проспект, 2006. - 352 с
22. Кузнецова С. А. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. - К.: ЦУЛ, 2014. - 124 с.
23. Кузьмичов, А. І. Планування та управління проектами. Моделювання засобами MS Excel : практикум / А. І. Кузьмичов. - R/ : Ліра-К, 2016. - 180 с.
24. Кучеренко В.Р. Бізнес-планування фірми: Навчальний посібник/ В.Р. Кучеренко, В.А. Карпов, О.С. Маркітан. - К.: Знання, 2006. - 424 с
25. Майорова, Т. В. Інвестиційна діяльність : підруч. / Т. В. Майорова. - К. : ЦУЛ, 2017. - 472 с.
26. Маркетинг підприємства : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, В. В. Холод, І. В. Балабанова. - К. : ЦУЛ, 2017. - 612 с.
27. Маркетингова діяльність підприємств: сучасний зміст : монографія / [За заг. ред. Н. В. Карпенко]. - К. : ЦУЛ, 2016. - 252 с.
28. Сідун В.А. Економіка підприємства: Навчальний посібник/ В.А. Сідун, Ю.В. Пономарьова. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 356 с
29. Управління маркетингом малих торговельних підприємств : монографія / К. М. Краус. - К. : ЦУЛ, 2016. - 226 с.
30. Федонін О.С., Репіна І.М., Олексик О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: Навч.посібник.- К.:КНЕУ,2006.-316 с.
31. Фінанси підприємств: Підручник / Кол. авт. під кер. проф. А. М. Поддєрьогіна. – К.: КНЕУ, 2006.- 546 с.
32. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / [За заг. ред. І. О. Школьник]. - К. : ЦУЛ, 2016. - 368 с.
33. Фінансовий менеджмент: навч. посіб./ [За заг. ред. І. О. Школьник, В. М. Кремень]. - К.: ЦУЛ, 2015. - 488 с.
34. Фінансовий менеджмент: підруч./ [Непочатенко О. О., Бечко П. К., Колотуха С. М. та ін.]. - К.: ЦУЛ, 2013. - 496 с.
35. Фінансовий менеджмент: Підручник/Кер. кол. авт. і наук. ред проф.А.М.Поддєрьогін.- К.: КНЕУ, 2007.- 536 с.
36. Черевно Г.В. Економіка підприємства: навч. посіб. / Г.В. Черевко, Ф.В. Горбонос, Г.Б. Іваницька, Н.Ф. Павлен-чик. — Л.: Априорі, 2004. — 348 с.
37. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент: Підруч. - 2-ге вид., стер. - К.: Знання, 2013. - 375 с.